

ANGLICISMELE ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Stela BURBULEA

Catedra Traducere, Interpretare și Lingvistică Aplicată

The article "English Borrowings into Romanian" presents the importance of borrowings that should be studied in all their complexity like all other categories of words. Romanian, perhaps more than any other language, is an insatiable borrower. Whereas the speakers of some languages take pains to exclude foreign words from their lexicons, Romanian seems always to have welcomed them. As the world changes – through invention, discovery, revolution, evolution, or personal transformation – so does the language. The process of borrowing from other languages is due to more or less direct contact of one nation with another, and namely the transition to the market economy, the financial crises and monetary shifts, stages that generated the taking over from English speaking community. It is one of the most conspicuous features of the development of every language.

Limba este un tezaur transmis din generație în generație de la strămoșii noștri de origine latină – romanii și pe care marii scriitori ai neamului au transpus-o în opere nemuritoare, care ne-au fermecat copilăria și adolescența.

Marcată de un dinamism accentuat, în special în compartimentul său lexical care este un seismograf sensibil al prefacerilor vieții sociale, economice, politice, culturale, limba română amintește astăzi, în mod izbitor, de perioada de modernizare a vocabularului din secolul al XIX-lea, cu nenumăratele sale controverse legate de ortografie, adaptarea neologismelor sau chestiuni de normare lingvistică.

Valul de neologisme "necesare", cu precădere anglicisme, vine să umple, în mod benefic, largi goluri de dominare, din domeniile politic, economic, financiar-bancar, tehnico-științific, cultural, viața cotidiană, divertisment și altele. De exemplu: *audit, casting, briefing, chat, discount, live, look, net, online, site, stretch, thriller, workshop* etc.

O particularitate structurală a limbii române este aceea de a fi o gazdă primitoare a cuvintelor împrumutate, impunându-le însă tipare stricte de adaptare morfologică. Cuvintele purtătoare ale unei sarcini ideologice perimate sau compromise de uzul "limbii de lemn" sunt înlocuite de neologisme anglo-americane seducătoare: *meeting, summit, job, poject, planning, board* etc.

Din rațiuni pur conjuncturale, create în procesul de evoluție economică, socială și tehnico-științifică a societății, limba acceptată ca limbă a globalizării a fost engleza. Limba contractelor comerciale, a acordurilor financiare, a ofertei și a cererii, prezentă adesea într-o formă cu caracteristici particulare, ca variantă scrisă, împreună cu limba utilizată în procesul de negociere directă, ca variantă orală, se supun acelorași exigențe generale ale comunicării, utilizate în acest spațiu al comunicării. Motivele care au generat impunerea limbii engleze sunt evidente. Este clar că dezvoltarea vertiginosă a domeniului financiar bancar s-a făcut mai întâi în Statele Unite, adică în spațiu de limbă engleză. Faptul acesta i-a determinat pe cei care doreau să aibă acces la informația și cuceririle științifice americane să adopte în negocieri limba interlocutorului de peste ocean.

Lumea afacerilor își creează propria limbă, care, în mod cert, nu este româna de dicționar. Românii își însușesc cuvinte fără de care nu se pot descurca. Pe lângă oamenii de afaceri, s-a dezvoltat o masă semnificativă de specialiști. În mod firesc, mediul lor de muncă a generat un limbaj specific care include o serie de exagerări, făcând discursul destul de dificil: "*Dacă am dealuit un contract, facem un meeting cu clientul debriefăm în awareness fără a uita să linkuim niște proiecte mai vechi. Când simțim că stafful e nemulțumit, îl incentivăm, pentru ca politica noastră corporate este de retaining people. Iar la ceas de sărbătoare, organizăm un event.*"

Acceptarea limbii engleze atunci, când este vorba de denumirea structurilor organizatorice ale întreprinderilor este un domeniu unde anglicizarea se manifestă într-o manieră vizibilă în spațiul economic. De exemplu:

Firme românești: BIT, SOFT, SRL, lider național în furnizarea de soluții informatice pentru industria hotelieră angajează SYSTEM INSTALLER, cod. Ref. SI 043. Analizând situația din exemplele de mai sus, constatăm că "globalizarea lingvistică" nu este un fenomen intern al limbii, ci este rezultatul unei atitudini lingvistice deliberate, determinată strict de interese economice.

Totuși există și o reacție de respingere, care este foarte posibil să fie susținută, pe de o parte, de imposibilitatea depășirii unei mentalități naționale formată în timp și cu prețul unor lupte în numele idealurilor naționale

pe care popoarele le-au plătit scump, iar pe de altă parte, de dificultatea de a accepta ideea de supremație lingvistică pe care unele state nu o pot tolera, în virtutea tot a unui trecut istoric nu prea îndepărtat.

Vorbind despre domeniul politic, este necesar de specificat că înainte de 1989 discursul "public" era lemnos și contrafăcut. Și în prezent se constată o contrafacere a discursului public, dacă ne referim la discursul public al demnitarilor. În ansamblu, însă este mai diversificat. De exemplu, discursul public practicat de reprezentanții societății civile (ONG-uri) este mai precis și mai clar. Este cert faptul că atunci când ai ceva de spus nu ai nevoie de multe cuvinte. Când însă nu știi cum să minți mai convingător, ca să-ți ascunzi impostura civică, demnitarii recurg la ceea ce este mai complicat și mai obscur în vocabular. În acest caz, lipsește motivația de a comunica mai eficient, dar și înțelegerea însăși a conceptului de comunicare eficientă. Printre cuvintele la modă ale tranziției, cu viața mai mult sau mai puțin efemeră, se numără alături de anglicisme, numeroase derivate și compuse noi. Cele mai cunoscute sunt: *dolarizare, dughenizare, vesternizare, fesenist, pesederizare, cederizare, buticar, manipulare, criptocomunist, a se kahjebi* etc.

În ceea ce privește domeniul sportiv, este important de menționat că se întâlnesc cele mai multe **pseudo-anglicisme**, care sunt înțelese ca cuvinte care nu există de fapt în limba engleză și care au fost create în alte limbi prin combinarea unor teme și elemente formative de origine engleză. Modelul unor astfel de formații îl constituie împrumuturile preexistente, care provin, neîndoind, din limba engleză și care au o structură similară cu a pseudoanglicismelor.

Un astfel de fals anglicism este cuvântul **tenisman**, pe care dicționarele noastre nici măcar nu-l înregistrează, deși există pentru el sute de atestări. Din această cauză, nu se știe exact dacă grafia și mai ales pronunțarea acestui termen sportiv ar trebui să fie:

- *tenismán* – în conformitate cu etimonul francez din care provine;
- *ténisman* – cu accentul deplasat pe prima silabă;
- *ténismen* – cum se pronunță și chiar se scrie din ce în ce mai des.

Din punct de vedere etimologic, forma *tenismen* nu este justificată, deoarece termenul dat reprezintă, în limba română, un împrumut din limba franceză (*tennismen*), nu din limba engleză, după cum a fost el interpretat și considerat în general.

Argumentele pe care le aducem în sprijinul originii franceze a cuvântului *tenisman* sunt următoarele:

- cuvântul nu este înregistrat de nici un dicționar mai vechi sau mai nou al limbii engleze;
- nu apare în literatura de specialitate și în presa engleză sau americană, unde se întâlnește perifriza *tennis player* – "jucător de tenis", ceea ce pare destul de firesc dacă observăm că, în aceeași limbă, se mai spune și:

- *football player*;
- *basket-ball player*;
- *wolley-ball player*;
- *(ice) hocjey player*;

– mulți vorbitori de limbă engleză, printre care și unii jucători de tenis, ignorează termenul în discuție sau nu-l folosesc niciodată, deși îl cunosc foarte vag din presa franceză;

– în dicționarele franțuzești, *tennismen* este considerat un "fals anglicism", adică o creație internă a limbii franceze din elemente englezești și după modelul mai vechiului *sportsman*;

– ultimul și poate cel mai plauzibil argument care poate fi adus în sprijinul originii franceze a cuvântului românesc *tenisman* este conținutul unui întreg pasaj din cunoscuta carte a lui Etienne: *Parlez-vous-français? :*

"Plus étonnant encore le cas des tennismen, dont en français le singulier, vous le savez, est tennisman. Vainement cherchez-vous tennismen dans les dictionnaires anglais. Vous n'y trouvez que tennis-player, c'est-à-dire joueur de tennis. Mais ouvrez le Harrap's anglais-français. Sous tennis-player, vous lirez la traduction, si j'ose dire française, que voici: tennisman, pl. tennismen. Pour ne pas dire en français joueurs de tennis, nous en sommes donc inventer des mots de pseudo-anglais!"

Din analiza de mai sus, rezultă că atât globalizarea lingvistică, cât și răspândirea în diverse limbi a anglicismelor sunt fenomene actuale care au tendința să se internaționalizeze. Faptele și argumentele discutate arată, pe de o parte, că globalizarea lingvistică trebuie interpretată ca o consecință a mondializării economiei, care pe planul schimbărilor verbale a dus la crearea unei noi situații de comunicare în care se cere utilizarea de către partenerii economici a unei singure limbi ca unic instrument lingvistic de comunicare, iar pe de altă parte, că alegerea limbii engleze pentru această funcție este un fenomen istoric conjunctural.

Anglicizarea actuală a unor limbi, deși prezintă tendința de internaționalizare, rămâne un fenomen procentual scăzut, rezultat din evoluția firească a unei limbi sau a alteia, iar din punct de vedere lingvistic el se circumscrie fenomenelor de superstrat.

Schimbările pozitive care au loc în limbă sunt mai multe decât cele negative. Când comparăm situația de azi cu cenușiul limbajului public din deceniile comuniste, constatăm varietatea, pitorescul, inventivitatea, vivacitatea limbii române actuale.

Bibliografie:

1. Avram M. Anglicismele în limba română actuală. - București, 1997.
2. Ciobanu G. Adaptation of the English Element in Romanian. - Timișoara, 1997.
3. Deroy L. L'emprunt linguistique. - Paris, 1967.
4. Dimitrescu F. Dinamica lexicului românesc ieri și azi. - Cluj-Napoca–București, 1995.
5. Stoichițoiu Ichim Adriana. Observații privind semantica și stilistica anglicismelor în limba română actuală // Limba și Literatura Română. - 1978. - Nr.1.

Prezentat la 30.03.2007